

Ortaöğretim Öğrencilerinin İkinci Yabancı Dil Almanca Dersine Yönelik Tutumları⁹

Yrd. Doç. Dr. Şerife Çelikkaya

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Eskişehir, TÜRKİYE.

scelikka@anadolu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, Ortaöğretim öğrencilerinin ikinci yabancı dil Almanca dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından değerlendirmektir. Araştırmanın evrenini 2012-2013 Eğitim Öğretim yılı Eskişehir ili Eskişehir Anadolu Lisesi, Eti Sosyal Bilimler Lisesi ve Eskişehir Atatürk Anadolu Lisesi 9. Sınıf öğrencileri ve Almanca öğretmenleri oluşturmuştur.

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak dokuzuncu sınıf öğrencilerine uygulanmak üzere Briem (1974) tarafından geliştirilen Corbin & Chiachiere (1995) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılarak son şekli verilen "Yabancı Dil Tutum Ölçeği"nden yararlanılarak, farklı çalışmalarda yabancı dil İngilizce dersine yönelik oluşturulan "Tutum Maddeleri" incelenmiş, bu tutum maddeleri Almanca dersine uyarlanarak hazırlanan "Almanca Dersi Tutum Ölçeği" kullanılmış ve Almanca öğretmenleri ile mülakat yapılarak veriler incelenmiş, bu veriler yazılı olarak toplanmış ve değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler betimsel çözümleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiş, veriler frekans ve yüzde dağılımı teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir.

Değerlendirme sonucunda öğrencilerin tutumları; cinsiyet, buldukları okul, açısından incelenmiş, tutum puanlarının cinsiyet ve buldukları okul ile ilişkisi istatistiksel anlamda olumlu bulunmuştur. Genel olarak dersin not karşılığında değerlendirilmesinin, öğretmenin sınıf içindeki davranışlarının, derslerde anadil ve yabancı dil kullanımının, öğrencilerin motivasyonunun, ders konularının, derse yönelik uygun materyal kullanımının ve yabancı dili konuşma esnasında hata yapma korkusunun yabancı dil dersine yönelik tutumlarla ilgili olduğu sonucunu çıkarmıştır.

Araştırma sonucunda tutumların olumlu yönde geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmuş ve olumlu tutumlara sahip öğrencilerin ikinci yabancı dil olarak

⁹ Bu makalenin bir kısmı INTERNATIONAL CONFERENCE ON INNOVATION AND CHALLENGES IN EDUCATION 2013 (CICE 2013) 26 - 28 April 2013 - Kütahya, Turkey'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Almanca derslerinde daha olumlu tutumlarla yaklaşacağı ve tutum düzeylerinin artması ile başarı düzeylerinin de artacağı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

İkinci Yabancı dil öğretimi, Almanca, Ortaöğretim, Öğrenci, Tutum.

Attitudes of Secondary School Students towards German Lesson as a Foreign Language

Abstract

The purpose of this study is to assess attitudes of the students who learn German as a second foreign language. The study was conducted during the 2012-2013 education year in Eskişehir province. The study population was 9th grade students and teachers from Eskişehir Anadolu Lisesi, Eti Sosyal Bilimler Lisesi ve Eskişehir Atatürk Anadolu Lisesi.

The data was collected by using *Foreign Language Attitude Scale*. Also interviews were made with German teachers. Students' attitudes, gender, schools were analyzed according to affective, cognitive, and behavioral dimensions. According to the findings, measurement and evaluation of the course, teacher's behaviors, use of native and foreign languages, students motivation, course topics, the use of appropriate materials and foreign language classes in the conversation for fear of making a mistake were found to be related with attitudes towards foreign language course. According to the results of this study, recommendations were made. The findings had showed that positive attitudes of students towards learning German as foreign language course increased level of success.

Key Words

Second Foreign Language Teaching, German, Secondary Education, Student, Attitude.

Giriş

Günümüze değin yapılan pek çok dil tanımlarından çıkarılan ortak temel öğeler, dilin belirli kalıp ve kuralları olan bir sistem olduğu, değişik sembol ve anlamlara sahip seslerden oluştuğu, duygu, düşünce ve istekleri belirten bir düşünme ve iletişim aracı olduğu ve insanların oluşturduğu toplumlarda kullanıldığıdır.

İnsanlar arasında iletişim aracı olarak kullanılan dil, günümüzde de ülkeler arasında sınırların kalkmasının en büyük etkenlerinden birisidir. Bu nedenle, hem dünyada hem de

ülkemizde, yabancı dil öğrenmenin ve öğretmenin kaçınılmaz olduğu bir gerçektir. Geçmişten günümüze her dönem yabancı dil öğretimi, eğitim-öğretim sistemimiz içindeki yerini almıştır. Ancak değişen dünya standartları ve uluslararası düzeyde yaşanan kültürel ve ticari etkileşimlerin etkisiyle ikinci yabancı dil öğretimi, kademeli olarak zorunlu dersler arasına alınması yönündeki çalışmaları başlatmıştır.

1997–1998 öğretim yılında uygulanmaya başlayan Eğitim Reformuyla temel eğitim 5 yıldan 8 yıla çıkarılmış buna bağlı olarak da daha önceki 5 yıllık programda yer almayan yabancı dil dersleri temel eğitimin 4. sınıflarından başlayarak uygulanmaya başlanmıştır. Devlet okullarında 4. ve 5. sınıflarda haftada 2 saat olarak verilen yabancı dil dersleri, 6. 7. ve 8. sınıflarda haftada 4 saat olaak sürdürülmüştür.

2001–2002 öğretim yılından itibaren Anadolu Öğretmen Liselerine, 2004–2005 öğretim yılından itibaren de Anadolu Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve Fen Liselerine zorunlu ikinci yabancı dil dersleri konulmuştur. 2005–2006 öğretim yılında yapılan reformla birlikte Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve Fen Liseleri haftalık ders çizelgelerinde ikinci yabancı dil seçmeli ders olarak, Anadolu Liselerinde ise zorunlu ders olarak yer almış ve 10, 11 ve 12. sınıflarda haftada ikişer saat olarak uygulanmıştır.

30 Mart 2012 tarihinde 6287 nolu İlköğretim ve Eğitim kanununun 11.4.2012 tarihli 28261 sayılı Resmi Gazetede yayımlanması ile Türkiye’de zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkarılmıştır. Buna öğrencilerin yaş gruplarının ve fiziksel özelliklerinin göz önünde bulundurularak bir kademelendirmeye gidilmesi gerekçe olarak gösterilmiş ve bu uygulamanın temel amacının hem toplumun eğitim süresinin yükseltilmesi hem de “eğitim sisteminin bireylerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerinin gerektirdiği yönlendirmeyi mümkün kılacak şekilde düzenlenmesi” gösterilmiştir (MEB, 12 Yıl Zorunlu Eğitim Sorular-Cevaplar, 2012, s. 3).

Yayımlanan genelgede zorunlu dersler dışındaki seçimlik dersleri, öğrencinin veya ebeveyninin isteğine ve tercihine bağlı olarak alabilme hakkının olduğu belirtilmiştir (MEB, 12 Yıl Zorunlu Eğitim Sorular-Cevaplar, 2012, s.10).

Yapılan yeni düzenlemede Yabancı dil derslerinin, ilkokul 2. sınıftan 4. sınıfa kadar 2’şer saat, ortaokul 5. sınıftan 8. sınıfa kadar ise 4 saat okutulacağı açıklanmıştır. Bu düzenleme ile yabancı dil öğretimi 2 yıl erkene çekilmiştir. Seçmeli derslerin haftada toplam sekiz saat olmak üzere, beşinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar alınabileceği ve seçmeli dersler; “Din, Ahlak ve Değerler, Dil ve Anlatım, Yabancı Dil, Fen Bilimleri ve Matematik, Sanat ve Spor ve Sosyal Bilimler” olarak altı (6) farklı alandan oluştuğu belirtilmiştir (MEB, 12 Yıl Zorunlu Eğitim Sorular-Cevaplar, 2012, s. 24-25).

Ortaöğretim Kurumlarında ise İlköğretimdeki yabancı dil dersi programlarının devamı olarak zorunlu birinci yabancı ve kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilmektedir. Ayrıca zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacı ile seçmeli yabancı dil derslerine, okul türü ve sınıflara göre yabancı dil derslerinin kaç saat olacağı kurulun kararı sonucunda yer verilmektedir.

Ortaöğretim yabancı dil öğretim programının yapısı incelendiğinde eğitim ve öğretim yapılan yabancı dil eğitiminin ve öğretiminin amacının; öğrencilerin beceri kazanmalarını, öğrendiği dilde iletişim kurmalarını ve yabancı dil öğretimine karşı olumlu tutum

geliştirmelerini sağlamak olduğu görülmektedir (3.04.2009. Yabancı dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği).

Yabancı dil öğretiminde temel alınan ilkeler; dört temel beceriyi (*dinleme, okuma, konuşma ve yazma*) geliştirmenin yanı sıra, anlama, sorgulama, sıralama, sınıflama, özetleme, ilişkilendirme ve eşleştirme gibi alt becerileri de kazanmaları amaçlanmıştır. Bu becerileri kullanarak kendilerini bilişsel, sosyal ve duygusal yönden geliştirmeleri; etkili iletişim kurmaları, yabancı dil öğrenimine karşı olumlu tutum kazanmaları, istek duyarak okuma yazma alışkanlığı edinmelerini sağlamaktır. (Ortaöğretim Kurumları 10, 11 ve 12. Sınıf İkinci Yabancı Dil Almanca Dersi Öğretim Programı 2006, s. 3)

Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere yabancı dil öğreniminde tutum ve güdülenmenin önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Yabancı dil eğitimi konusunda yapılan çalışmalar öğrencinin olumlu ya da olumsuz tutumlarının başarıyla doğrudan etkileşim halinde olduğunu ortaya koymuştur.

Tutum genel olarak bir bireyin herhangi bir uyarıcı karşısında olumlu ya da olumsuz tepki gösterme eğilimi olarak tanımlamakta ve tutumların eğitimsel süreçte önemli olmasının nedeni de öğrencilerin sahip oldukları tutumların onların akademik başarılarını etkiliyor olmasından kaynaklandığı belirtilmektedir (Açıkgöz, 1992).

Demirel (2001, s. 93) tutumları Eğitim Sözlüğünde, “bireyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilim”, Öncül’e göre (2000, s. 1082-1083) tutum, kişilere, nesnelere, olaylara vb. karşı her zaman aynı türden davranmamıza yol açan sürekli ve değişmez bir inanç, duygu ve eğilim olarak tanımlanmaktadır. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere tutumlar doğuştan edinilmeyen, sonradan kazanılan eğilimlerdir. Temel olarak tüm düşünsel etkinlikler gibi tutumun oluşması da, öğrenme sürecinde ortaya çıkan bir etkinliktir. Böylece tutumlar zaman içinde değişme ve gelişme gösterir (Kâğıtçıbaşı, 1979, s.100). Başka bir ifadeyle tutumlar deneyimler sonucu edinilirler ve tutumlar, bireyin edindikleri bilgileri önceki bilgileriyle bütünleştirmeleri sonucu meydana gelirler.

Tutumlar konusunda yapılan araştırmalarda, tutumlar “bilişsel, duyuşsal, davranışsal” olmak üzere üç temel ögeden oluştuğu ve bu ögeler arasında genellikle iç tutarlılığın olduğu varsayılmaktadır.

Bu varsayıma göre, bireyin bir konu ile ilgili bildikleri o konuya olumlu bakmasını gerektiriyorsa “*bilişsel öge*”, birey konuya ilişkin olumluysa “*duyuşsal öge*” ve bunu sözleri ya da davranışları ile gösteriyorsa “*davranışsal öge*” den bahsediliyor demektir. Yani, bireyin bir tutum ögesine ilişkin olumlu veya olumsuz durumu değiştiğinde, o nesneye yönelik bilişsel ve davranışsal bakış açısını da yeniden düzenlemiş olur (İnceoğlu, 1993, s. 15; Ülgen, 1994, s.79).

Günümüze kadar, öğrenilen yabancı dile karşı tutumlar cinsiyet, uyruk, motivasyon, başarı vb. değişkenler bağlamında birçok kez araştırılmıştır. İkinci bir dil öğrenmede motivasyon ve tutumların etkisi üzerine ilk çalışma Gardner ve Lambert (1959) tarafından yapılmış (akt. Saif ve Lori, 1999, s. 23) ve yapılan diğer araştırmalara göre de, öğrencilerin hedef dile yönelik tutumları ile başarıları arasında önemli bir ilişki söz konusu olduğu vurgulanmıştır. Chamber’a (1999) göre, öğrenenler, dile ve öğrenmeye karşı pozitif bir tutuma sahip

oldukları zaman öğrenmenin daha kolay bir şekilde gerçekleştiği ve bu şekilde bireylerin sahip oldukları duygusal özellikleri ile hedef dildeki başarısı arasında doğrudan bir ilişki söz konusu olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle de dil öğrenmek isteyenlerin duygularının yoğun olması gerektiği ve zihinsel olarak hazır olabilmelerinin bu şartının duygusal hazırlık olduğunu ifade edilmektedir (Chastain, 1988, s. 122).

Bu sebeple dil öğreniminde duyuşsal faktörlerin rolünü belirlemek amacıyla çalışmalar gün geçtikçe hız kazanmıştır. Çünkü duyuşsal alan; tutum, motivasyon, kaygı, benlik saygısı, empati, öz-yeterlik gibi özellikleri kapsamakta ve bu özellikler dil öğrenmede temel etmenler olarak görülmektedir (Arseven, 1979; 1986; Oxford, 1994.)

Tüm bu araştırma sonuçlarına baktığımızda; dil öğretiminde duyuşsal özelliklerin etkili olduğunu ve öğrenme-öğretme sürecinde dikkate alınması gerektiğini görmekteyiz.

Araştırmanın Amacı ve Alt Problemler

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin ikinci yabancı dil Almanca dersine yönelik tutumlarını saptamak; cinsiyet, öğrenim görülen okul vb. gibi değişkenlere göre öğrencilerin tutumlarına etkilerini incelemektir. Çalışmada, aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Almanca dersine yönelik genel tutumları nasıldır?
2. Ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Almanca dersine yönelik tutumları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Almanca dersine yönelik tutumları öğrenim gördükleri okula göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2012-2013 eğitim-öğretim yılı, bahar dönemi Eskişehir ilindeki Eskişehir Anadolu Lisesi, Eti Sosyal Bilimler Lisesi ve Eskişehir Atatürk Anadolu Lisesinde öğrenim gören dokuzuncu sınıf öğrencileridir. Örneklemi, Eskişehir ilindeki Eskişehir Anadolu Lisesi, Eti Sosyal Bilimler Lisesi ve Eskişehir Atatürk Anadolu Lisesi dokuzuncu sınıfta okuyan ve rastgele örneklem yöntemi ile seçilmiş olan toplam 451 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların yüzdelik dağılımı %46.78'i kız, %53.21'i erkek öğrenci şeklindedir.

Örnekleme giren okullar ve öğrencilerin okullara göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır:

Tablo 1. Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı

Okul Adları	Kız Öğrenci sayısı	Erkek öğrenci sayısı	Toplam
Eskişehir Anadolu Lisesi	94	77	171
Eti Sosyal Bilimler Lisesi	46	54	100
Eskişehir Atatürk Anadolu Lisesi	71	109	180
GENEL TOPLAM	211	240	451

Örnekleme için Eskişehir Anadolu Lisesi, Eti Sosyal Bilimler Lisesi ve Eskişehir Atatürk Lisesi gibi üç farklı lisenin seçilmesinin nedeni; Eskişehir ilinde farklı türdeki liselerdeki öğrencilerin Almanca dersine yönelik tutumları arasında bir farklılık olup olmadığını belirlemek içindir. Bu liselerden Eskişehir Anadolu Lisesi 1955 yılında kurulan "Maarif Koleji" adlı okullardan ve adı daha sonra Anadolu Lisesi olarak değiştirilmiştir. Eti Sosyal Bilimler Lisesi adından da anlaşılacağı üzere sosyal ağırlıklı bir lise olup 2005 yılından beri faaliyet gösteren Eskişehir’deki tek Sosyal Bilimler Lisesidir. Atatürk Anadolu Lisesi ise 2012-2013 eğitim- öğretim yılı itibarı ile Anadolu Lisesi olmuş düz bir lisedir. Örnekleme alınan liselerin her birinde Almanca dersi haftada iki saat zorunlu ders olarak okutulmaktadır.

Verilerin toplanması ve analizi

Veri toplama aracı olarak Briem (1974) tarafından geliştirilen Chiachire (1993) tarafından küçük değişiklikler yapılarak düzenlenen ve Corbin ile Chiachire’nin (1995) ortak çalışmasıyla son şekli verilen “Yabancı Dil Tutum Ölçeği” ve farklı çalışmalarda yabancı dil İngilizce dersine yönelik oluşturulan “Tutum Maddeleri” uzmanlar tarafından incelenmiş, Almanca dersine uyarlanarak “Almanca Dersi Tutum Ölçeği” hazırlanmış ve veriler bu ölçek aracılığıyla toplanmıştır.

Oluşturulan ölçeğin ilk taslağı evrenin örnekleminde bulunan üç okulda 78 öğrenciye uygulanmıştır. Bu uygulamada elde edilen sonuçlara göre geçerlilik, güvenilirlik testleri yapılmıştır. Ölçekte öğrencileri yönlendirmemek amacıyla olumlu ve olumsuz maddeler kullanılmış ve seçenekler Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kısmen Katılıyorum, Katılmıyorum ve Kesinlikle Katılmıyorum biçiminde sıralanmış ve öğrencilerden, Almanca dersine yönelik tutumlarından, kendilerine en uygun olan birini seçmeleri istenmiştir. Ölçekte bulunan maddeleri on altısı olumlu, on dördü olumsuz tutum ve düşünceleri yansıtmaktadır. Öğrencilere uygulanan anketin, öğrencilerin Almanca dersine olan tutumlarını gerçek olarak tarafsızca yansıttığı, öğrencilerin anketin bütün sorularını öğretmenlerinin refakatinde, rahat bir ortamda içtenlikle cevapladıkları gözlemlenmiştir.

Öğrencilere uygulanan “Almanca Dersi Tutum Ölçeği” otuz maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki beş madde “Bilişsel öğeleri” yani Almanca’nın gerekliliğine ve önemine inanma ile ilgili düşünceleri içermektedir. Almanca’nın mesleki yaşantıda ve diğer birçok alanda kullanımıyla ilgilidir. Ölçekteki yirmi bir madde “Duyuşsal öğeleri” yani öğrencilerin derse ilişkin duygularını içermektedir. Olumlu duygular, derse sevmeye, zevk alma, zamanın çabuk geçtiğine inanma ve derse kaçırmak istememe; olumsuz duygular ise dersten korkma, zor bulma, yerine başka bir ders almak isteme, sınavdan çekinme, sıkıcı bulma ve nefret etme gibi duygulardır. Diğer üç madde de “Davranışsal öğeleri” yani ders dışında Almanca’ya zaman ayırma ile ilgilidir. Öğrencilerin Almanca web sitelerine girmesi, Almanca yayın yapan televizyon kanallarını izlemesi vb. gibi davranışlarıdır.

Ayrıca Almanca öğretmenleri ile mülakat yapılarak veriler incelenmiş, bu veriler yazılı olarak toplanmış ve değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler betimsel çözümleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiş, veriler frekans ve yüzde dağılımı teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde veri toplama aracı yoluyla toplanan verilerin çözümü sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir. Araştırmada öğrencilerin Almanca dersine ilişkin tutumları bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarına göre çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

Ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Almanca dersine yönelik genel tutumları nasıldır?

Tablo 2’de ki değerlere baktığımızda, Almancayı yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin Almanca dersine oldukça olumsuz tutum sergilediklerini göstermektedir. Öğrencilerin %34,15’i çok olumsuz tutumlara sahip olduklarını gösterirken, %26,83’ü olumsuz tutumlara, % 18,18’i ne olumlu ne olumsuz tutuma, %13,97’si olumlu tutumlara sahiptirler. Olumlu tutumlara sahip öğrencilerin örneklem grubu içindeki oranı ise %6, 87 ile sınırlıdır.

Tablo 2: Ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Almanca dersine yönelik genel tutumları

TUTUM	f	%
Çok Olumsuz	154	%34,15
Olumsuz	121	%26,83
Ne olumlu ne olumsuz	82	%18,18
Olumlu	63	%13,97
Çok Olumlu	31	%6,87
Toplam	451	%100

Ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Almanca dersine yönelik tutumları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmaya katılan öğrencilerin Almanca dersine yönelik bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta tutumları ve oranlarının cinsiyete göre dağılımı Tablo 3 'te verilmiştir.

Tablo 3: Ortaöğretim Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Almanca Dersine Yönelik Bilişsel, Duyuşsal ve Davranışsal Boyuta Göre Tutumları ve Oranlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Boyut	Tutum	Kız		Erkek	
		f	%	f	%
Bilişsel	Çok Olumsuz	27	%12,79	29	%12,08
	Olumsuz	16	% 7,58	27	%11,25
	Ne olumlu ne olumsuz	12	% 5,69	11	%4,58
	Olumlu	11	% 5,21	9	%3,75
	Çok Olumlu	2	% 0,95	1	%0,42
Duyuşsal	Çok Olumsuz	31	%14,69	37	%15,42
	Olumsuz	24	%13,74	26	%10,83
	Ne olumlu ne olumsuz	19	%9,00	19	%7,92
	Olumlu	18	%8,53	15	%6,25
Davranışsal	Çok Olumlu	14	%6,64	8	%3,33
	Çok Olumsuz	10	%4,74	20	%8,33
	Olumsuz	9	%4,27	19	%7,92
	Ne olumlu ne olumsuz	8	%3,79	13	%5,42
	Olumlu	6	%2,84	4	%1,67
	Çok Olumlu	4	%1,90	2	%0,83

Tabloda verilen oranlar incelendiğinde Almanca dersine yönelik bilişsel boyut tutumları cinsiyete göre çok büyük bir farklılık görülmemektedir. Buna rağmen, kız öğrencilerin Almanca dersine yönelik bilişsel boyuttaki tutumları, erkek öğrencilerin Almanca dersine yönelik bilişsel boyuttaki tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, öğrencilerin Almanca dersine yönelik bilişsel boyuttaki tutumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Almanca dersine yönelik duyuşsal boyut tutumlarının cinsiyete göre dağılımına baktığımızda ise duyuşsal boyut tutumlarında cinsiyete göre bir farklılık görülmektedir. Kız öğrencilerin Almanca dersine yönelik duyuşsal boyuttaki tutumları erkek öğrencilerin Almanca dersine yönelik duyuşsal boyuttaki tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, öğrencilerin Almanca dersine yönelik duyuşsal boyuttaki tutumları ile cinsiyetleri arasında bir farklılık olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin Almanca dersine yönelik davranışsal boyutta tutumlarında cinsiyete göre bir farklılık görülmektedir. Kız öğrencilerin Almanca dersine yönelik davranışsal boyuttaki tutumları, erkek öğrencilerin Almanca dersine yönelik davranışsal boyuttaki tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu diğer tutumlarda olduğu gibi erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla Almanca dersine yönelik davranışsal boyuttaki olumsuz tutumları arasında bir farklılık olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin Almanca dersine yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan çözümleme, Selçuk'un (1997) öğrencilerin Yabancı dil dersine yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerden biri olarak cinsiyet üzerinde yaptığı araştırmadaki gibi cinsiyet ile tutumlar arasında fark ortaya çıkmış ve kız öğrencilerin tutumları, erkek öğrencilerin tutumlarından daha yüksek olarak bulunma yönündeki bulgularını desteklemiştir.

Ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Almanca dersine yönelik tutumları öğrenim gördükleri okula göre farklılık göstermekte midir?

Tablo 4 öğrencilerin öğrenim gördükleri okula göre bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta Almanca dersine yönelik tutumları ve oranlarını göstermektedir.

Tablo 4: Ortaöğretim Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okula Göre Bilişsel, Duyuşsal ve Davranışsal Boyuta Göre Tutum Puan Oranları

Okul Türü	Tutum	Biliş.		Duyuş.		Davr.	
		Boyut	%	Boyut	%	Boyut	%
Eskişehir AnadolLisesi	Çok Olumsuz	24	14,04	26	15,20	12	7,02
	Olumsuz	22	12,87	25	14,62	10	5,85
	Ne olumlu ne olumsuz	11	6,43	16	9,36	9	5,26
	Olumlu	4	2,34	6	3,51	2	1,17
	Çok Olumlu	1	0,58	3	1,75	0	0
Eti Sosyal Bilim. Lisesi	Çok Olumsuz	3	3	7	7	2	2
	Olumsuz	2	2	6	6	1	1
	Ne olumlu ne olumsuz	7	7	11	11	3	3
	Olumlu	12	12	20	20	6	6
	Çok Olumlu	1	1	13	13	6	6
Esk. Atatürk Lisesi	Çok Olumsuz	29	16,11	35	19,44	16	8,89
	Olumsuz	19	10,56	19	10,56	17	9,44
	Ne olumlu ne olumsuz	5	2,78	11	6,11	9	5
	Olumlu	4	2,22	7	3,89	2	1,11
	Çok Olumlu	1	0,56	6	3,33	0	0

Tablo incelendiğinde, Eskişehir Anadolu Lisesi öğrencilerinin bilişsel boyutta Almanca dersine yönelik tutumlarının, Eskişehir Atatürk Anadolu Lisesi öğrencilerinin bilişsel

boyutta Almanca dersine yönelik tutumlarıyla hemen hemen aynı oranda olduğu, Eti Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin bilişsel boyuta ait tutumlarının diğer iki liseye oranla daha olumlu olduğu görülmektedir.

Duyuşsal boyuta göre oranlar incelendiğinde Eskişehir Anadolu Lisesi öğrencilerinin duyusal boyutta Almanca dersine yönelik tutum oranları ile Eskişehir Atatürk Anadolu Lisesi öğrencilerinin duyuşsal boyutta Almanca dersine yönelik tutum oranları arasında çok fazla bir farklılık olmadığı; Eti Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin duyuşsal boyuta ait tutumlarının diğer iki liseye oranla çok daha olumlu olduğu görülmektedir.

Davranışsal Boyuta göre oranlar incelendiğinde de en olumsuz tutumları birinci sırada Eskişehir Atatürk Anadolu Lisesi öğrencilerinin, ikinci sırada ise Eskişehir Anadolu Lisesi öğrencilerinin sergilediğini görmek mümkündür. Eti Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin davranışsal boyuta ait tutumları diğer iki liseye göre çok daha olumludur.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin ikinci yabancı dil Almanca dersine yönelik tutumları cinsiyet, öğrenim görülen okul vb. gibi bazı değişkenler açısından bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırma problemine ilişkin bilgiler, Almanca dersine yönelik tutum maddelerinden oluşan Almanca dersi için uyarlanan "Almanca Dersi Tutum Ölçeği" ile elde edilmiştir. Uygulanan "Tutum Ölçeği Anketi" sonucunda elde edilen veriler bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, kız öğrencilerin Almanca dersine yönelik duyuşsal ve davranışsal boyuttaki tutum düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer taraftan, öğrencilerin Almanca dersine yönelik bilişsel boyuttaki tutumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğrencilerinin Almanca dersine ilişkin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyuttaki tutum düzeyleri öğrenim gördükleri okul türüne göre de farklılaşmaktadır. Genel olarak incelendiğinde, Eti Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin en yüksek olumlu tutum düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu durumu, özellikle okulun "PASCH" okulu olmasından dolayı projelere oldukça fazla yer vermesine ve yaz tatillerinde öğrencilerin dil kamplarına gidiyor olmasına bağlayabiliriz. Öğrenciler var olan projelerde yer alabilmek ve yaz kamplarını yurt dışında geçirebilmek için yabancı dil Almanca derslerine daha fazla önem vermektedirler.

Ayrıca araştırmanın yapıldığı zamanda öğrencilerin Almanca dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla uygulamaya katılan öğrencileri temsil edecek yaklaşık 40 öğrenciyle tenefüs aralarında görüşmeler yapılmıştır. Özellikle Eskişehir Anadolu Lisesi ve Eskişehir Atatürk Anadolu Lisesi öğrencilerinin Almanca dersine karşı olumsuz tutumda olmalarının sebebinin Almanca dersini sıkıcı, gereksiz bulmaları, derste Almanca konuşmak zorunda kalmanın onlarda bir tedirginlik yaratması, diğer taraftan Almanca öğretmenlerinin öğrencilere dersi sevdirememesi gibi sebeplerden kaynaklandığını, Almanca dersi yerine onları mesleğe hazırlayıcı bir dersin olmasını arzu ettiklerini belirtmişlerdir

Görüşme yapılan öğrencilerden 28'i, Almanca'nın ikinci bir yabancı dil olarak öğrenilmesinin, yoğun uluslararası ilişkiler içerisinde yerini bulmaya çalışan Türk insanı için oldukça önemli ve gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Ancak ilginç olan bir nokta ise, bazı öğrencilerin Almanca dersinin gerekli olduğunu söylemelerine rağmen, kendilerinin dersi sevmediklerini ve istemediklerini belirtmeleridir. Bu durum da, öğrencilerin dersin önemini farkında olmalarının dersi sevmeleri için yeterli olmadığını bir göstergesidir.

Öğrenciler, Almanca öğrenme amaçlarının sadece dersten geçmek ve not ortalamalarını yükseltmek için olduğunu, bunun dışında Almanca'ya vakit ayırmadıklarını, sınava hazırlanma dışında hiç Almanca çalışmadıklarını, dersin not ile değerlendiriliyor olmasının, onların derse karşı olumsuz tutum almalarına neden olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum bize öğrencilerin Almanca dersine öncelikli olarak geçmek için çalıştıklarının bir göstergesidir.

Dersin Türkçe mi Almanca mı işlenmesi konusunda öğrenciler daha önce hiç işitmedikleri bir yabancı dili öğrenirken, öğretmenin Almanca konuşmasının motivasyonlarını olumsuz yönde etkilediğini, gerektiğinde Türkçe açıklamalar yapıldığında daha iyi motive olduklarını belirtmişlerdir.

Yapılan bu çalışmanın sonucunda, ikinci yabancı dil Almanca dersine yönelik tutumların olumlu yönde geliştirilebilmesi için Eti Sosyal Bilimler Lisesinde olduğu gibi farklı türde aktivitelere yer verilerek (seminerler, paneller, film izleme, tiyatro, drama vb.) ders planları hazırlanabilir. İkinci bir yabancı dili öğrenmenin ne derece önemli olduğunu fark etmeleri açısından öğrencilere uygulayabilecekleri projelerde yer almaları sağlanabilir. Mümkün olursa bu projeleri ana dili Almanca olan, değişim projeleriyle Türkiye'ye gelen kişilerle yapmaları ve bu sayede de öğrendikleri dilin kültürüne karşı olumlu tutum geliştirmeleri ve kendi kültürü ile karşılaştırma imkanı sağlanabilir. Okullarda oluşturulacak, öğrencilerin bireysel olarak çalışabilecekleri dil laboratuvarı, video odası ve çeşitli Almanca kitap, gazete ve dergilere ulaşabilecekleri okuma odası düzenlenerek, dile olan ilgilerinin artması sağlanabilir.

Ayrıca öğretmenlerin dönem başında öğrencilerine uygulayacakları öğrenme stillerine yönelik anket ile öğrencilerin Almanca dersindeki öğrenme stilleri belirlenebilir, ortak bir öğrenme stili ile ders yönlendirilerek, derse yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirecek yöntemlerle ders uygulanabilir.

Ders ortamında kullanılması düşünülen araç ve gereçler seçilirken öğrenme stilleri dikkate alındığında, öğrencilerin derse yönelik tutumlarının daha olumlu şekilde etkileneceği ve eğitim hedeflerini gerçekleştirebilmek için öğrenme ortamının, olabildiğince fazla duyu organına hitap eder şekilde hazırlanması sonucunda, öğrenci derse karşı olumlu tutum içerisinde olacaktır.

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde ise yıllardan beri süregelen Almancanın ikinci yabancı dil olarak öğretilmesi polemiklerinin hala devam ettiğini ve Almancaya gereken önemin verilmemesinin derse karşı olumsuz tutumlara neden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca yapılan konuşmalarda Almanca öğretmenlerinin çoğunun uzun yıllar İlkokul öğretmeni olarak çalıştıklarını ve 3-4 yıl önce branşa geçtiklerini açıklamaları üzerine, öğretmenlerin öğrencilere dersi sevdirmede ve gerekli materyalleri hazırlamada isteksizliklerinin gözlenmesi, derse olan olumsuz tutumların sebepleri arasında

gösterilebilir. İnanıyorum ki yeni yetişen öğretmen adaylarının yıllardan beri süregelen geleneksel eğitim anlayışından çıkıp, öğrenci merkezli eğitimle ve uygun öğrenme etkinliklerini planlayarak eğitimi daha verimli hale getirecekler ve daha başarılı ve aktif bir eğitim sağlayacaklardır.

Kaynakça

- Açıkgöz, Ü. K. (1992). İşbirlikli öğrenme: Kuram, araştırma ve uygulama. Malatya: Uğurel Matbaası.
- Arseven, D. A. (1979). Akademik Benlik Tasarımı ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki Konusunda Bir İnceleme. Yayınlanmamış Doçentlik tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Briem H., (1974). Development of an Instrument to Measure Attitudes toward the Study of Foreign Languages. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Michigan, Ann Arbor. (University Microfilms No: 75-652, 1974.
- Chamber G. N.(1999), *Motivating Language Learners, Multilingual Matters*, Clevedon.
- Chastain, K. (1988). *Developing Second Language Skills: Theory to Practice (rev.ed.)*. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich, p.122.
- Chiachiere Frank J. (1993), *The Relationship of Attitude of Foreign Language Study, Gender, Grades and Length of Foreign Language Study to Scores on Verbal Scholastic Aptitude Test*. Unpublished Doctoral Dissertation, New York University.
- Corbin Steven S. and Chiachiere Frank J. (1995), *Validity and Reliability of a Scale Measuring Attitudes toward Foreign Language*. *Educational and Psychological Measurement*, Vol. 55 No. 2 (April), 258-267.
- Demirel, Ö. (2001). *Eğitim Sözlüğü*: Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gardner R. C. and Lambert W. E. (1972), *Attitudes and Motivation in Second Language Learning*, Newbury House, Rowley, Mass.
- Öncül R. (2000), *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- İnceoğlu, M. (1993). *Tutum Algı İletişim*. Ankara: Verso Yayıncılık.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1979), *İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*, Cem Ofset Matbaacılık, Ankara.
- Oxford, R. L. (1994). *Language Learning Strategies: An Update*. CAL Digest .OERI. (October)
- Saif H. Al-Ansari and Lori Ali A. R. (1999), *Motivational and Attitudinal Variables Language Learning: A Comparative Study of Two Learning Groups*. J. King Saud Univ., Vol. 11 Arts 1, 23-38.
- Selçuk, Z.(2001), *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- T.C. MEB (2012) 9.05.2012 tarih ve 2012/20 numaralı "12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar" adlı Genelge.

T.C. MEB (2006), Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı; Ortaöğretim Kurumları 10, 11 ve 12. Sınıf İkinci Yabancı Dil Almanca Dersi Öğretim Programı. Ankara.

Ülgen, G. (1994), Eğitim Psikolojisi Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Kuramlar ve Uygulamalar, Lazer Ofset Matbaa Tesisleri San. Ve Tic. Ltd. Şti., Ankara.